

кам міжвідомчої інформаційної взаємодії у межах спільно вирішуваних завдань;

- розвиток геоінформаційного комплексу інформаційно-аналітичного супроводу діяльності державних органів, використання технологій 3D моделювань в ІАС різного призначення.

Є спроби налагодити співпрацю і науково-експертним співтовариством, але тут виникає ряд проблем. На початку 90-х рр. ХХ ст. занепала ідеологізована і малоефективна в умовах суспільно-політичного перелому радянська система експертизи і аналітики в сфері зовнішньої і оборонної політики. У 90-і рр. експертне співтовариство практично втратило колишні інституціональні структури, розпалися або ослабли великі наукові колективи. Найбільш енергійні співробітники заснували невеликі інститути і центри, позбавлені інфраструктури, необхідної для збору і обробки інформації. У їх межах неможливо було створити масштабні міждисциплінарні групи, що дозволяли б генерувати нові ідеї. Тому нинішнє російське експертне співтовариство складається головним чином із талановитих, яскравих осіб, які мало конкурентоздатні в міжнародному масштабі.

Висновки. Уряд Російської Федерації наразі вирішує проблеми, аналогічні тим, що стоять перед українською владою, а саме: вдосконалення законодавства, модер-

нізація матеріально-технічної бази, підготовка кваліфікованих кадрових ресурсів. Але дії російської влади є більш систематизованими, внаслідок чого у РФ вже створено ряд спеціалізованих аналітично-інформаційних систем, сформовано мережу ситуаційних центрів та приймалень Президента та ін.

Список використаних джерел

1. Бахрах Д. Н. Государственная служба России: учеб пособие для вузов [Текст]/Д.Н. Бахрах. – М.: Проспект, 2009. – 150 с.
2. Государственная гражданская служба Российской Федерации. Нормативно-правовые акты [Текст]/ сост. В.Д. Граждан. – М.: КНОРУС, 2008. – 616 с.
3. Зайцева, Г. А. Повышение прозрачности деятельности органов исполнительной власти Российской Федерации в контексте задач административной реформы [Текст]/Г. А. Зайцева//Государственная власть и местное самоуправление. – 2008. – №5. – С. 16-20.
4. Магомедов К.О., Турчинов А.И. Государственная служба и кадровая политика: теория и практика [Текст]: информ.-аналит. материалы по результатам социол. исслед., провед. каф. гос. службы и кадровой политики РАГС в 2001-2006 годах. – М.: Изд-во РАГС, 2007. – 272 с.
5. О Концепции формирования в РФ электронного правительства до 2010 г. [Электронный ресурс]: распоряжение Правительства РФ от 06.05.2008 № 632-р. – Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_86005. – Назва з екрану.
6. Об информации, информационных технологиях и о защите информации [Электронный ресурс]: федеральный закон от 27.07.2006 №149-ФЗ (ред. от 28.12.2013). – Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_156802. – Назва з екрану.

Надійшла до редколегії 14.08.14

Е.В. Коломиец, асп.
КНУТШ, Киев

АНАЛИЗ РОССИЙСКОГО ОПЫТА ФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ

ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫХ ОРГАНОВ ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ ВЛАСТИ

В данной статье проанализирована система организации информационно-аналитического обеспечения центральных органов исполнительной власти в Российской Федерации, выявлены недостатки и преимущества, рассмотрены перспективы дальнейшего развития.

Ключевые слова: органы государственной власти, государственное управление, информатизация, информационно-аналитическая система, информационно-аналитическая служба, электронное правительство

E. Kolomiets, PhD student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

ANALYSIS OF RUSSIAN EXPERIENCE IN FORMING SYSTEM OF INFORMATION AND ANALYTICAL SYSTEM OF CENTRAL EXECUTIVE AUTHORITIES

In this article the organization system of information-analytical support of the central bodies of executive power in the Russian Federation is analyzed, identified weaknesses and strengths, discussed the prospects for its further progress.

Key words: public authorities, public administration, information, information-analytical system, information and analysis service, e-government.

УДК: 347.83:[070+654.197](061.1ЄС)

А.В. Кострубіцька, асп.
КНУТШ, Київ

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

У статті проаналізовано тенденції розвитку суспільного мовлення в європейських країнах. Вивчаються механізми державного регулювання діяльності суспільних телекомпаній. Проаналізовано положення Закону України "Про суспільне телебачення і радіомовлення" та визначені його сильні і слабкі сторони. У висновку автор пропонує шляхи впровадження досвіду державного регулювання суспільного телебачення у країнах ЄС в Україні.

Ключові слова: державне управління, суспільне мовлення, Європейський Союз, "фінська" модель.

Розвиток суспільного телебачення в Європі набув широкої популярності. Однак до України ця хвиля докотилась тільки на рівні проекту його створення. Щоправда, 17 квітня 2014 року Верховна рада України ухвалила Закон "Про суспільне телебачення і радіомовлення України" [2]. В Європі ж діяльність суспільного мовлення регулюється Віденською декларацією про громадське теле- і радіомовлення.

Аналіз останніх досліджень. Додатковим дослідженням цієї проблематики займалися Н.А. Гусак [1], Д.С. Ковриженко [4], Г. Красноступ [5], О. Самуляк [7]. В Європі серед

останніх робіт можна відзначити, зокрема, наукові дослідження Кароля Якубовича [9] та Єлизавети Будачія [8].

Метою цієї статті є аналіз європейського досвіду регулювання державою діяльності суспільного телебачення та впровадження конкретних механізмів на практиці, зокрема задля удосконалення положень Закону.

У європейських країнах ці та інші питання вирішили по-різному, однак спільні тенденції усе ж мають місце.

Виклад основного матеріалу. Перш за все слід зазначити суттєву різницю між суспільним та громадським телебаченням. Поняття "суспільне телебачення" та

"громадське телебачення" за своєю природою не є тотожними, зауважують юристи, оскільки поняття "суспільне телебачення" містить ознаки власності суспільства, тобто власності, яку раніше було віднесено до державної. А "громадське телебачення" містить ознаки власності громади, тобто комунальної форми власності. [5].

Закон України "Про суспільне телебачення і радіомовлення" передбачає об'єднання НТКУ та ДТРК "Культура" у Національну суспільну телерадіокомпанію. За проектом, мовити громадське телебачення буде на ефірних частотах НТКУ й ДТРК "Культура" [3]. Зауважимо, програми ДТРК "Культура" ретранслюють всі обласні держтелерадіокомпанії, а покриття НТКУ становить 97% території України.

На думку багатьох дослідників, на шляху реалізації цього закону в Україні виникатимуть проблеми. Причин цьому декілька:

1) український глядач, хоч і вибагливий, проте не готовий сплачувати абонентську плату;

2) досі залишаються невизначеними конкретні органи регулювання діяльності суспільних мовників та їх обов'язки;

3) незалежність та об'єктивність суспільних мовників знаходиться під питанням.

Другим є питання фінансування суспільних телемовників. Європейський досвід свідчить про три можливі варіанти, а саме: 1) бюджетний; 2) абонентський; 3) змішаний.

На нашу думку, в Україні варто було б застосувати останній, так званий "фінський варіант" розподілу держаних коштів для функціонування суспільного телебачення, що передбачає створення спеціального позабюджетного фонду. Джерелами формування такого Фонду є два різвиди коштів: кошти, отримані у вигляді абонентської плати, та кошти, отримані від комерційних організацій мовлення у вигляді плати за право мовлення.

До того ж особливість "фінської моделі" фінансування полягає в тому, що розмір плати за право мовлення не є фіксованим (як у багатьох інших європейських країнах), а визначається на основі прогресивної школи і є прямо пропорційним доходам комерційних мовників від спонсорської підтримки та реклами. Такий механізм фінансування діяльності Фінської корпорації телерадіомовлення дозволив повністю заборонити рекламу. (Для спонсорства винятки зроблено лише щодо трансляції окремого вичерпного переліку спортивних програм) [6].

Ковриженко Д.С. говорить про те, що на відміну від багатьох країн Східної Європи, в Фінляндії абонентська плата стягується лише з телевізійних приймачів (в той час як у більшості країн Східної Європи абонентська плата стягується і за використання радіоприймачів). За загальним правилом абонентська плата нараховується на кожний телевізійний приймач. У тих випадках, коли телевізійні приймачі використовуються одним домогосподарством, плата стягується за користування одним приймачем, незалежно від кількості фактично використовуваних телевізорів. Для підприємців плата нараховується для кожного місця здійснення діяльності, де використовуються телевізійні приймачі, незалежно від кількості встановлених у таких місцях телевізійних приймачів. Плата стягується за кожен місяць, починаючи з дня введення приймача в експлуатацію. З метою забезпечення контролю за повнотою і своєчасністю сплати абонентської плати, FICORA (фінська організація з регуляторного контролю медіа (Finnish communications regulatory authority) має право проводити перевірки використання приймачів, відповідна функція покладається на спеціальних інспекторів, які мають право одержувати від користувачів інформацію про кількість, розміщення приймачів, строки їх використання, а також вимагати надання документів, що підтверджують відповідні факти [4, с. 38].

Через ускладнений механізм фінансування, Законом передбачено, що фінансувати роботу Національної суспільної телерадіокомпанії (НСТУ) з держбюджету передбачається протягом 4-х років [3], після чого кошти планується отримувати з різних джерел: від абонентської плати, продажу теле- і радіопродукції, розміщення державного замовлення, добровільних і благодійних внесків.

Проте все ж існують винятки, зазначає Д.С. Ковриженко, коли фінансування державою є виправданим. Автор наводить три можливі умови:

1) прийнято законодавчий акт, який чітко визначає місію суспільного мовлення. Європейська Комісія не втручається у зміст програм суспільного мовлення, однак категорії програм мають бути визначені таким, щоб інші організації мовлення могли планувати свою діяльність. Одночасно відповідні програми повинні відповідати "демократичним, соціальним та культурним запитам суспільства". У той же час здійснення мовлення через Інтернет може вважатись складовою місією суспільного мовлення.

2) створено систему незалежного національного моніторингу виконання суспільним мовленням своєї місії. Обов'язки організації суспільного мовлення мають чітко визначатись у Законі, їх виконання має перевірятись незалежним національним органом моніторингу (контролю).

3) фінансування суспільного мовлення має бути пропорційним. Перш за все, державне фінансування не повинно перевищувати вартості суспільного мовлення (тобто здійснення завдань суспільного мовлення). З цього, зокрема, прямо випливає необхідність визначення "комерційної діяльності" та "діяльності, пов'язаної з реалізацією місії суспільного мовлення", запровадження окремої звітності для цих двох видів діяльності, обліку фінансових операцій на окремих рахунках в банку [4, с. 6].

Як альтернативний варіант фінансування розглядається введення двох 1%-х зборів: для українських телерадіокомпаній від вартості розміщення реклами й для абонентів багатоканального телемереж – від вартості абонплати.

Дискусійним лишається питання заробітку суспільного мовлення на комерційній рекламі. У більшості країн Європейського союзу на поширення реклами встановлені обмеження. Для українського ж ринку реклама є дохідним ресурсом, а тому повністю відмовитись від неї не вдасться.

Третя особливість європейського суспільного телебачення полягає у повній незалежності від політичної кон'юнктури та партійного забарвлення. Впливати на його ефір також зможуть, безумовно, його керівні органи. У Європі це питання вирішили за допомогою обмежень щодо зайняття державних посад разом із керуванням медійними майданчиками та створенням незалежних, політично нейтральних наглядових рад. В Україні ж питання володіння телерадіокомпаніями стоїть досить гострим. Соціологічні опитування демонструють, що персональний вплив власників чи, відповідно, займаних ними державних чи політичних посад є суттєвим.

Отже, чітко повинна бути визначена програмна політика суспільного мовника. Зокрема, глядачеві повинно гарантуватись незалежне висвітлення всіх поглядів, фактів і подій без перекручування і політичного забарвлення. На законодавчому рівні мають бути прописані випадки, в яких мовник несе відповідальність за інформацію, яку він повідомляє, висвітлюючи діяльність органів державної влади. Особливо актуальним для України є питання репрезентативності думок. Позиції населення Сходу і Заходу часто досить різняться. Захід налаштований переважно проєвропейськи, схід країни в основному зорієнтований на російську політику. Суспіль-

льне телебачення повинно охоплювати обидві позиції, аби уникнути ідеологічного розколу.

Крім того, слід звернути увагу, що більшість телеканалів нині також мають інтернет-трансляцію. У законодавстві України жодних правових обмежень щодо трансляції мережових ЗМК не встановлено, на відміну від Європи. Європейські інтернет-ЗМК зараховують до таких, що саморегулюються. Зокрема, наприклад, у Великій Британії створено спеціальний орган – "Офком" (Office of communication) – незалежну організацію, що регулює діяльність телерадіоіндустрії та "Піклувальну раду" на BBC ("BBC Trust"), що позиціонує себе як редакційний орган, який відповідає за оперативну доставку BBC-послуг та контроль напрямів редакційної та творчої діяльності відповідно до рамок, визначених громадською довірою [7]. В Україні аналогічні функції покладені на Комісію з журналістської етики, втім, через відсутність достатньої законодавчої бази, її повноваження не поширюються на мережу Інтернет.

Ще один аспект – це фінансування спонсорами. У розумінні суспільного телебачення як такого пряме спонсорство відкидається. Адже будь-яке долучення до політичних чи комерційних організацій впливатиме на контент. Тому можлива цензура ефіру. Третім джерелом фінансування стає держава. І Закон України "Про телебачення і радіомовлення" підтверджує можливість виокремлення окремої статті видатків у державному кошторисі. Відповідно до ч. 1 ст. 19 джерелами фінансування телерадіоорганізації є бюджетні асигнування на виконання державного замовлення, абонентна плата, кошти, отримані від виробництва і трансляції реклами, створення телерадіопрограм на замовлення, іншої передбаченої законодавством і статутними документами комерційної діяльності, кредити, інвестиції, внески засновників, спонсорів, благодійних організацій. [2] Однак тоді виникає питання, яку обрати модель розподілу коштів. Суспільні телемовники можуть отримувати гроші напряму та розпоряджатися ними за власними потребами, але тоді контроль за використанням коштів буде складнішим.

Висновки. Отже, у створенні суспільного телебачення потрібно керуватись принципами, закріпленими європейськими країнами, в яких воно успішно існує багато років:

- програмне спрямування повинно бути універсальним, категорія "глядач" повинна охоплювати всіх громадян, незалежно від їх віку, верств та соціального статусу;
- різноманітність змісту та жанрів програм, які мають на меті врахування інтересів різних груп глядачів та слухачів;
- незалежність мовників від партійно-політичного та ринкового тиску.

Попри це багато європейських дослідників визнають, що суспільне телебачення не виправдало себе та

А.В. Кострубицкая, асп.
КНУТШ, Киев

МЕХАНИЗМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОБЩЕСТВЕННОГО ТЕЛЕВИДЕНИЯ: ОПЫТ ЕВРОПЕЙСКИХ СТРАН

В статье анализируются тенденции развития общественного телевидения в европейских странах. Изучаются механизмы государственного регулирования деятельности общественных телекомпаний. Проанализировано положение Закона Украины "Об общественном телевидении и радиовещании" и определены его сильные и слабые стороны. В выводах автором предлагаются пути внедрения опыта государственного регулирования общественного телевидения в странах ЕС в Украине.

Ключевые слова: государственное управление, общественное вещание, Европейский Союз, "финская" модель.

A. Kostrubitska, PhD student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE MECHANISMS OF GOVERNANCE OF THE PUBLIC BROADCASTING: THE EUROPEAN EXPERIENCE

The article informs of trends of development of the public television in the European countries. The mechanisms of governance of public broadcasters is deeply analyzed. The author analyzes the provisions of the Law of Ukraine "On Public Television and Radio Broadcasting" and determines its strengths and weaknesses. The conclusion is drawn that the author offers the ways of implementation the European experience of regulation of the public broadcasting in Ukraine.

Keywords: governance, public service broadcasting, the European Union, "Finnish" model.

має суттєві загрози у своєму подальшому розвитку. Зокрема, майбутнє суспільного мовлення в Європі все частіше заперечується через наявність несприятливих зовнішніх чинників, таких як посилення конкуренції з боку комерційних ЗМІ, концентрації засобів масової інформації, політичних і економічних інтересів – противників незалежних ЗМІ, і внутрішніми труднощами, такими як вартість неефективності або нібито політична необ'єктивність громадських мовників [8, с.56].

Емпіричним аргументам проти суспільного мовлення сприяють комерційні мовники і їх не слід ігнорувати; але вони також повинні мати справу з деякими уявленнями про його нормативно-теоретичні основи. Ідеал громадських засобів інформації був і залишається невід'ємною частиною демократії і громадської сфери в Європі, оскільки вона нерозривно пов'язана з ідеєю публічності, вписаною в основи демократичного державного устрою.

Отже, на нашу думку, Закон України "Про суспільне телебачення і радіомовлення" потребує ряду доопрацювань, зокрема у сфері фінансування та утворення керівних органів, адже на цьому етапі він не гарантує перетворення суспільного телебачення на один з каналів, що буде політично незалежним та демонструватиме думку українського суспільства загалом.

Список використаних джерел

1. Гусак Наталя Анатоліївна. Громадське ТБ як форма організації та функціонування телемовлення (зарубіжний досвід та українські реалії) : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.08 / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2005.
2. Закон України "Про суспільне телебачення і радіомовлення України" [Електронний ресурс] – Режим доступу: – <http://stv.mediasapiens.ua/material/29694>. – Назва з екрану.
3. Закон України "Про телебачення і радіомовлення" // Верховна Рада України; від 21.12.1993 № 3759-XII.
4. Ковриженко Д. С. Фінансування суспільного мовлення в країнах Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://stv.mediasapiens.ua/sites/mediaosvita.com.ua/files/finansuvannya_europa.pdf. – Назва з екрану.
5. Красноступ Г. Правове забезпечення створення суспільного та громадського телебачення в Україні [Текст] / Г. Красноступ // Юридичний журнал. – 2009. – №9. Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3120>. – Назва з екрану.
6. Правове регулювання суспільного мовлення: стандарти ЄС, Ради Європи та досвід країн-членів Євросоюзу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://stv.mediasapiens.ua/sites/mediaosvita.com.ua/files/pravove_reguluvannya.pdf. – Назва з екрану.
7. Самуляк О. Саморегулювання як визначальний чинник діяльності мережових медіа в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://journ.besaba.com/effects-of-new-media-and-trends.html>. – Назва з екрану.
8. Budacia E. A. The role of the public service broadcasting in the European countries [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://steconomice.utoradea.ro/anale/volume/2008/v1-international-business-and-european-integration/009.pdf>. – Назва з екрану.
9. Dr. Karol Jakubowicz Public service broadcasting: a new beginning, or the beginning of the end? [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/PSB_Anewbeginning_KJ_en.pdf. Назва з екрану.

Надійшла до редколегії 15.08.14